

РУСКИ НОВИНИ

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЬОВИНИ С. Х. С.

Виходзя раз у тижњу. — Цена на цели рок 100 Дин. На 1/4 рока 50 Дин. Поедине ч. 2 Дин.
Власнитељ: Руске Народне Просвіт. друкарство.
Одговарајући редактор Ђорђе Јанчић.

Нови Сад

штварток 19, фебруар 1925.

Рукописи и други пиесма треба посыпјати па адресу „Руски Новини“ Нови Сад, Војводина
улица бр. 2. — Претплату на Руске-Народне
Просв. друкарство Руски Крстур (Бачка).

Наша колонизација

Нешка је вельо бешеду о колонизацији. Слушаме јак колонизају народ аос Лики и зос других худобних крајох на лепши, богатши места до Сриму обо до Бачки. Знаје, јак колонизају „доброволицох“ на пустари одњати кедишњим вельможом. Чувеме, јак је державна власц селела и наших Русинох, до је пред 20—30 роками приселели зос Галицији и терас их вшелјакима причинама колонизају до южних пустих странох Сербији на Косовом полу.

Колонизација то насељавање народа на места, дае нет народу превело, па пустари и широки степи Колонизација нам Русином давнейше поизната. Та стари нашо дідове колонизовали је (насељовали је) зос сиверних крајох на пусту даједи Бачку, па кед им стало буц цесно у једним валади, колонизовали је од своје дјеви на друге место и створили так нови руски валади. По колонизацији постали зме роширенi, а оцет у цесним соединенију. Дакеди мале число, иешка 60.000 народа; дакеди извознати, иешка је за пас Русинох на далеко аза; дакеди през вредносці, незнатни; иешка је а наји рахуе. То з нас вробела колонизација и наша руска експансијносц. Не бој је Русин појец погдзе, да види јак индесиј швеј

жие, па кед му там добро, вола и другого брата Русина и уж су там двоме. А кед их будзе дајус веќије число у новим крају, будую себе шерку, да их вона у громатки тријма. Зато ам је моци и вше Русини.

Цо нагнало старијих наших дідох на колонизацију? Лем нужда и бида у старим крају. Нујда и бида и нешка там пануе а кед наш народ и так напредовај на лепше, а илак бида, цо аж теди мало там буд?! Ми того не знајеме. Нам то старији не записали, але догаџај је тому можеме. Ми можеме порозумији, же чловек гајда не охабел и миље свое у старим крају. Лем кед дајак крај с крајом вијац мотол, бо, кождому своя и полубрзага миља, па праве с того розумиме у јаким худобству старији паји були там далеко за ровијама и брегами, же охабали својо јашико и пошли до јула крају, не знајуци јак им там у новим крају будеје. Старији так, а је наследници? Хтори јак! једним було добре и тоти чували старину свою. Другим було подло, а тоти думали, јак да је нужди отрешу. И так настали нови селја, нови колонизацији по Бачкеј и по Сриме — нови руски валади Руске росељавање застановела нејасна војна. Найвећи је селја наш народ пред војну до Раевога села, Пишкоревицама и Андриевицама, и на не бух-

ла војна, најг би народ вельо мејней и худоби мали, јак цо терас спрavedи ма. — Не давно сом прешао веден конец Керестура и видел вельо мали, а красни и чисти хижи. Питам је, цо го за нова часја Керестура? То худоба понаправила себе на поддарованих фалаткох жеми хижи. Жије зос наднци, бирешује па салашох, заробија рије по Бачкеј и Сриме. једним словом у нужди тог швет јаке! А чом зос биди и нужди не сјека? На голту, два жеми нејмојко јици аи у найкрашай хижи! А да будзе чловек вичним бирешом, а да то не муши буц лем праве пре Керестурску, Коцуруску, любов! Даје ту розум?! Старији сјекали пред нужду сјекај и ти! Чом да себе, чловече, не набавиш свој мајток, на хторим биши мотол јици, же гајда свој у својим? Чом да ци миље преврацај люјску жем, ис својо? Чом је не преселен там, даје ци то може буц, але волни остане у Керестуре, Коцуру па гоч и гладни там будеши?! Кед ци Керестур, Коцуру хљеба не да, чом да го далей, илдзей не гледаш? Слједом других худобних ида, хтори су иешка газдове, а були худобији дакеди, јак може буц и ти?

Па даје да иде худобни чловек? О тим ростовеме други раз.

Бачванјски Славонец.

гадзу, и идем — сама не знам даје.

Волк гвари: „Мужик, виданш, — стара хлеб—соль је не памета.“

Мужик гвари: „Модлјим, це, по-пробуйме ище.“

Пошли даје. Стретнули је зос једним старим пском. Идеј з ноги — на ногу, задок уж и лем цага за собу.

Мужик му гвари: „Но поједа нам псу, чи је забува стара хлеб—соль, чи је памета?“

„Ето так: ја живи у једного газди за 15 роки, брехал вије и руцал је на кусане, чувал Јого обисце, а тераз јак сом остал, зубох не стајао, вигнали ме з двора и ишаку с пориском побили. Тераз је блукам, идем сам не знам даје јак цо далей од газди.“

Волк гвари: „Чујеш цо гутори?“

Але мужик одповеда: „Попробуйме и треција. Стретнули је з чишку (ровку). Мужик пита је ей: „Поједа нам лишко, чи је памета стара хлеб—соль, чи је забува?“

Лишак је пита: „Нач вам треба знац?“

Мужик одповеда: „Учекал волк од ловара, питал ме, и я го скрил до

ФЕЛЬТОН

Л. Н. Толстой.

ВОЛК И МУЖИК¹⁾Приповедка
Зос великоруского П...а

Оганяли за волком ловаре. Волк сјекај и падбегнул на једнога мужика. Мужик ишол дому зос гумна несол цини²⁾ и мех. Волк гутори му: „Мужику скриј ме, бо ме оганяју ловаре“. Мужик посановај волка, скрил го до меха и вируцел па плеџо. Надишли ловаре и питају мужику, чи не видеј волка. „Нет ис видзеј“³⁾. Ловаре пошли далей. Волк вакшочел з меха, руцсл је на мужику и сје го жесц.

Мужик му гвари: „Ах, волку, ти не маш совисти: я тебе спасол, а ти мне жесц сјеш. А волку му гвари: „Стара хлеб—соль је не памета,

¹⁾ Волк — Фарквиг.²⁾ Мужик — параст.³⁾ Цини — сераси, хтори люде употребљавају рукаји глачеле жите.⁴⁾ Стара хлеб — соль — аллегорија, значи добре душа, иилосердја, любов, бо Славјане указују гостолюбја зос тим, је приватну гостож зос хлебом и зос солом.

Мужик: „Нет, стара хлеб—соль је памета, можеме је опитат гоч од кога, јакији нам поге, же стара хлеб—соль је памета.“ На то волк повед: „Гайд, поме ведно по драже и од шайпершого, кога сртнеме, опитаме је чи је памета? Кед нам поведа же је памета, я це пупцим, а кед поведа не памета је поем це.“ Пошли вони по драже и шайпершо је сртли зос једну стару, шлепу кобулу. Мужик је јо запита: „Поједа нам кобуло, чи је памета стара хлеб—соль, чи је забува?“

Кобула му одповедла: „Гайд, але јак је ишла ја у једного гади за 12 роки, принесла сом му 12 гачата, за целе време сом му ораша и койло вожела. Прешијо року сом ошленила, и од теди робела сом на рушавији⁴⁾, але вчера сом вистала (у круџану) и спадла сом на конесо. Понали ме бици, мучици а веџка уж лем ледви живу. — вируцели. О мале време, јак сом пришла гу себе з велику муку сом станула, охабела

⁵⁾ Рушавија — машинка за даранак або за глачел, цо је нач обраца.

ПОМОЖМЕ НАШЕЙ СЕМИНАРИИ ДА НАБАВИ ДЗВОНИ!

Дзвоний, тото красни семинарийски дзвоний у нашим билим Загребу! Хто ше их не здогадуе! Хто их не спомнина, як вони кажде рано возбудзували нашу младеж, нашу народну надю, як их весело зволовали па св. богослужене в недзелю и Швего, як побожно на их гласи складали ше руки и дзвигали ше шорна на молитву до нашей Небеснай Царицы. А тера? Дзе же тоти красни, милоавучи семинарийски дзвонии? Уж ето и осми рок, одкеди вони цихо, не давоня —

Над церкву и Семинарию воздавигу ще вице тога прекрасна семинарийска турня, у мурох Семинарии, чую ще ище вице радосни гласи 50 младих шерицох зос найдальших странох широкого нашого владичества, котри ще зос молитву и науку готую гу велькому званию свищетическому, и у умильней церкви св. Кирила и Методия зос прекрасним шишиванем церковных письмох преславляю Бога. Одно итак хиби. Нет тогих красних, милоавучих семинарийских дзвонох. Ханди то чувствуе, канди увидзун их потребу.

Од двух роках уж постоі окреми Одбор, котри юе стара да назбера потребни милодари за набавене семинарийских дзвонох, але сума, котра до тера назбераия, (коло 11.000 дн.) недоволна зато.

Прето подписаны як директор нашеі Семинарій шлебодні сом по нашіх „Руских Новинах“ ставіц на шерцо шицким націям шарім прієльтом и добродітельтом нашеі Семинарії, наі припомогню гоч и зос малым дарунком гу набавеню новых дзвонох. Кед би канди гоч и мало маэтнейши подаровал голем 1 кг. (60 дн.), уж би дзвони давно були у турні.

меха, а тера вон ме сце жесц.“

На то лініка гвари: „А чи то можло буц, жеби ще таки велькі волк змесцел до меха. Кед би я то видзела, та я би вам разсудзела“.

Мужик одновед: Цалком юе змесцел, можеш ціс питац и од нього самога.“

И волк гвари; „Правда.“

Теди лініка гвари: Нет я то не верим, док сама не видзим. Показк, як юя влезол до меха.“

Теди волк штурел главу до меха и гвари: „ето так.“

Лініка гвари: „Ты вліжны цалком, бо я так не видзим.“

Волк влезол до меха. Лініка гвари мужикови: „терас завяж“. Мужик завяжал мех. Лініка гвари: „Но тераук, як то ты младиш жити на гумне?“

Мужик юе арадовал и почал біц младиц зос ципами по волькови.

А потом гвари: „А тера, пать ти лініко! Як обращаю жити на гумне?“ С тим удерел лініку по глави и забил ю, а сам гвари: „Стара хлеб—соль юе не памета.“

Іпочаток уж зроббени.

Дотэршнію суму собрали у главіні паўбхайні церкви св. Кирила и Методія и маэтнейши або Жумберку. Але мы жадамо — па і пра ведносці тога сце — да за новы семінарийски дзвони добринеши шицкі краі нашого владичества. Як цо наша Семінарія шерцо владичества, так и новы дзвони треба, да ще набавя стараньем и трудбу целей епархії.

Прекрасны приклад у тим дали уж нашо Баччане. Парохия Руски-Керестур назбераала у ёдней згоды 415 Дн., а церковное общество даровало 1000 Дн. Ми на тим дарунку сердечно дзенкуеме и модліме и други нашо парохії, да пойду за тим красним присладом. —

Посебно пак аспелираме ту на тых, котри виховали у нашеі Семінарії. Най ще здогадаю и на той способ кельо толькі одлучка за прыяті добродійства, а цо пайглавнейши, най ще стараю вихасновац кожду и найменьшу прыліску (дружтво, забаву и т. д.) на зберане дарункох за новы семінарийски дзвони. Пенеякай ще прида кождому наношони парохови або директро пошле па Семінарію.

Загреб, 12. фебр. 1925.

Др. Іоан Дю. Вишошевіч
директор.

ХРИСТИЯНСТВО И ПОЛИТИКА У ПОЕДИНИХ ДЕРЖАВОХ

Пісні: М. М.

(предложені)

Патриме па Немецку.

Кед Грайсха 1871. р. наділдала Француску уедніка ще до ёдней держави, тэди там т. прозваніи „желаві канцлер“ Бісмарк зачал гоніц немецкіх католікох, як тобоже губя единство державы и сцел их одпраціаціа од Рима. Проців тога безбожнаго насильства станули шимло католікі, владыків і священіці. Бісмарк их застергал до цэнціох. Були якварти 3000 священіків і шицкі владыків. Да ще вежчайшага обраниі створили себе католіциі страну Центр-У. Тота и нешкіа стой и вада шор у Немецкій. Католіци ще боролі за свой права пра 30 роках и падавадали Бісмарку.

По швейцарскіх велькіх войні, котра юе по Немецку злю злігріла спасла Немецка тога Християнска страна і Генштрум. 1918 сцілі по прыкладу у Русіі разбіні Немецкіх большевікі і поганскі соціалісты, и тэди вікал кормань до руку вада католікох Ерцбергер і спасся державу од претасіні. Ісі царісти забіли, але Християнскі цэнтрум і забілі водзел бритгу за державу. И по тих найконішніх выборох цэнтрум юе наймоцнейша стралка у парламенту и чука шор у державі. Вліні то жоку, бо сток на твардых темельах праведносці божій. Немецкі католіциі тримаю ѹзе слова своёго воді др. Маркса, хторк вырек: „Там где народ од державы шицко сце мац а юн не сце дац, там ще разніда держава. Буда християні католікі значи любіц, помагац, мірыц и сяджіковац.“

Як у Польскай?

Можеме повест, же юе Поляціі старані

за себе, бо не даю ѹзо виру гоч яким большевіком. Гаражі Войн маю за себе моцію странку ў сабору.

Але Мушаже зос жалосцу констатаирац же сү Польшы пре свою народносці — на чыду соедыненію Церкви и вони бы сцэлі шицко юе надіяма одноясно. у их церквях попольщиці. Нас Мало Русох, українцах прэгонія однімаю школы, це даю ѹзе разніваціа на універсітетах, заверяю до цемніцох водьох и так су на спацку ідзе Соедыненія. Вони зос своим национальнім ідывінізмом зашлепены. Ягод да на швеце немаю право шицкі іншакі людзі лім Поляцы. Спрашываю ѹзе придас и на юх кара. Най жие ѹкада нація, а Бог наіт им отвори ўзшлепені очі.

(далей будзе)

РУСИНЫ У ГАЛИЦІІ ПОД ПОЛЬСАМИ

Русины Українцы у Восточнай Галиції (котра припадла працы своей волі под Польскую) чечке бреме поднаша. Управо страціи, некультурна переслідованія од польской владыці.

Сирэда було, же Вост. Галиция будзе самостойна держава под настронатом велькіх державох. Вецка мала буц автономна под Польскую. Але Польска так поробела, же Вост. Галиция ис достала шыцкай автономії, але як юна нероадзіна часть Польской зостала прилучела гу ней.

Польска представала велькім державом, же вона без Вост. Галиції, то юст беа руско-українскай галицкай жемі не може буц, істравац. То зато, бо у Вост. Галициі юст велькі копальні вітриолу (нафту), воську жемінаго и прекраснай солі.

Но и кед уж Польска достала туту богату жемі в свой руки, требало бы, да голсм, ис же будзе благодарна тому пародови доброму руско-українскому, же ма з його жемі таку велькую помощ-хасен але требало бы, да голсм будзе справедліва, да справедліво поступа зос Русинами — Українцамі.

Але где там? Поляки (не шицкі народ) поступаю так несправедліво зос братами Славянами, же би так ис поступали аін Шваби, аін Мадяре, а і Кінесі. Не то же Русины. Українцы там немаю права, бо канди раз вице, од кеди лім Польска заняла Вост. Галицию дагодзую ѹзе арештаванія Русинох. Гоч кеди прииде патрола до хижі и такой прематации и аретация и ніхто не апа заправо зач. — Порция страшна, же людзі, кед би годні, та би ѹзе шицкі выселіли у цудзину, а тото Польска и сде, бо уж од пейц роках населюю Полякох-Мацурох до Вост. Галичини як колоністах на паньскі-свахійскі жемі, же би на тот способ роамесціц Полякох медакі Русинами и з часом зробіц з руского краю польски.

Но то ище за мало Польска влada сце на силу з Русинох поробиц тагой Полякох, а то на тот способ же заходзі у шицкіх школах па у основных польскі язік як преподаваюці.

Так лім Мадяре робели. Але тे-

раз су зато Мадярс мани.

Зато би требало, да цала Польска зна, же ніхто на швеце не скує душу живей и слова живого, ніхто не може на силу вирвац єдному цародови його найвекише добро родзену, мацеринську бешеду.

Польска влада забранела хасидо-вац у школи и слово „український“ По тим-шо видзи, же тут слово „український“ є бара страшне за Польську.

Нешка, кед каждый и найменший народ ма своє школи на своїм народним язiku и основни, и гімназії (стредні) и найвищі (універзитети), напр. Словенци іх 1 міліон а маю свой універзитет у Любляни, а Русини—Українци 4 міліони у Вост. Галичині не то же не маю свой універзитет (Польщи ве сучасц), але ище и тут основни школи, тут фундамент народній култури, Польска пременює на польськи. А кед дасден Русин-Українец вожа-лує ше прсто, же то несправедливо же то пекултурно так робиц, як Польска влада роби, то ше таки претглаци такой исприятельсько держави и з нім до арелиту. Баш у жовтому 1924. р. случел ше таки слухай у Львове зос директор гімназії Михайлом Галущинським.

Так „найсердечніши браца“ Поляни прицискую (гу себе) своїх братох Русинок-Українцох, да іх национально задаю, да Русинок зробя Поляками. Поляки и у святих стварях лем за тим истим цильом иду, за однородзенем Русинок. М. Ч.

ЮВІЛЕЙНЕ ПАЛОМНИЦТВО ДО РИМУ

Цали католически швет готовише того року до вічного граду Риму, да оплатри гроби Св. Апостолох, да достанн обилия духовних ласкох и отпустох и да ше поклоні глави и средищу християнства, св. Оцови. Тоже паломництво цалого півсвіта при-дружиме ше и ми Русини. В едно пойдземошики зос цалей Іогославії и побудземо у Риму од 27 мая до 2 жуна.

Трошок за путоване ест слі-
дующи:

I. за III. класу путників.

Драга (железница) од Загребу до Риму и назад, поцошане през 6 по-
цюх, кост през 7 дні, легитимації
шико ведно винеши коло 1500
динари.

II. за II. класу путників: шицко як горе наведзено будзе коштац коло 2000 дил. гу тому треба вжац окриме дас 500 динари за други дяки трошки и ураховац драгу до Загребу и назад.

Докладнейши упутствия цо до па-
суша, кавці и т.д. кождому пода
його парохиялни уряд при котроме
най ше каждый, кто дума лойсц на
време обяві.

Поме у цо векшим числу! И из-
лобацуємо. На источнику христи-
янства утвердили нашу виру, бо
увидиме вични споменики твардей
християнські вири у прешлосци, у
мисійонські вистави (изложби) упо-

янаме терашню животну моц нашей
церкви. Часи, док зме були у Риму
останю нам за цалого нашегожи-
вота незабути!

МУДРИ ВИРЕЧЕНЯ О УЧЕНИЮ И ВОСПИТОВАНИЮ.

Собрал: М. П.

Без доброго шерца нет доброго
учителя авт доброго воспитателя.

Кажды хто ма добре шердо и лю-
би дасци, добри педагоги и добри во-
спитатель.

Дзецко ше шицко научи од того
кого люби, а після того, кого межж.

Родитель або учитель, хтори не
люби дасци, найласнейшу чловек
на швеце.

Кед дасцику више лем то ви-
ручує на очи, же яке в невалянє,
недобре, можеме буц базовни же
вони таким постане.

Воспитатель треба да осети у
дасцику и добре й зле. Як цо але не
щме препущиц през покари, так до-
брс прос похвали.

На теди штрафай дасцику кеди ши
нагнівані, але теди кеди вони за-
кінело.

Не на тим роздумуй, як да штраф-
иш дасцику кед зле зробело, але на
тим як да оддаліш од п'яго обста-
вни, котри то до злого веду.

Не тото сглавно, да ще дасцико
научи лекцию и да ю вна, але то
да ю розуми.

Кед би одняли право воспитання
дасцих од тих оцох и мацерох, хтори
ше гу тому не розумя, о кратке
време би ше род чловеченский по-
лепшал.

Дасцико обично всцей ще научи
того, цо пред нім самим робиме, як
того цо му о тим бешедуйме.

Кед би людае тельо времена обра-
зали на свою просвітоваце и уса-
вершоване у добром, кельо времена
троша на огварку других людох о
дасци раз лепше би бул род члове-
нически, як цо е.

Мац е найперши и найглавніши
воспитатель и учитель каждого чло-
века.

ГАЗДОВСТВО

Ховаже овоцних древах.

Рост юладого древка помагац треба.
Коло древка часто треба обкопац и зос
тило закриц, а у горучави лозівац.

Лінія на древку а хефу очисцовац тре-
ба, або зос 8%, древою карболова мачац.
До овоцних древах часто ше люби хро-
бачки автладац. Прето древка часто треба
опатрац, места дас хробачки вирконац
и з дротом хробачки виджобовац, а дайр-

ки а воском замасцовац.

Од заїздах и других чудливих живо-
тіньох чувац треба зово в щеки зор слав-
ну або з надом локрізовац древко.

Практични, заградаре не препоручую
древка з вапном обильовадц и то пре-
хревну ун, котру теди не мож легко об-
ачин. Напухлі места од кревней уши ві-
ревоуац треба зос оштрем ножом и ра-
нети места воском за калажене замасцовац.

Тот яск так можеме направил: ровто-
лим 1 кіл. лягти (смоли худацкей) кус
окладажме, по тим помішам 300 грам
90%, шпиритусу и 100 грам. ленового о-
лю. Тоту матерію положиме до дамкей
плеховий пиксли и занурто тримаме.

Кед нам дведно дреако бара ценку ше
розвива теди му луцу од коруни долу з
бичаком ростарац а рану з воском замасциц.
Тоту роботу воламе паране живи-
ли. Паране живли націлені робиц у меша-
цу алрилу зебо у маю а по тим дреако
погана грубиц.

Корууну дрека ушорююме далек вос
штригаком конаркох и чуваню ожив-
яючи лісца.

Глядни прут длигши охабиме як болни
шріцики, горячі бочки пруги кратце в дол-
ні длигши охабиме. Пруги по на крест
рошию цалком одрежеме лям вельки раз-
ни не шлебодиво правиц.

Шип на лісцу, котри ще найбарікей на
шлівакох, брескінкох и черешњох наход-
за а дотаюшим луцом мож таманіц. Крев-
ну ун на петролеуму зос 1 літру цеп-
лого мляка и то розмішаме зос 60 літ-
три води и а тоту мішанину з кефу очи-
сажме заражени места на дреаку.

Гуменіці на яблоньох, котри як моли
(хробачки) у плавуках (овоци) живи на-
вілхтейше витаманім, кед на дреако блако
коруши уважеме зос скажи сінажин пер-
сено, до котрого ще яблучни моль (гу-
меніці) на фришко завижу, и тени їх
лекко автаци.

Птиці шовиці, кертици, ѡки и сови
бара хасновати животний, бо вони хро-
бачки и миши тамаки. Б.

ЦО НОВЕ У ШВЕЦЕ

ІТАЛІЯ

У Флоренція ма ще отримац 20 фебру-
ара засідання таліяцких и націнних делега-
тів іде пристаніце у Флоренції и други на-
шо ствари у скупівці Далматії. Наша
делегація уж однутована.

ЧЕХОСЛОВАКІЯ

Прешлого тижня були вельки протести
проти драготи у Прагу. На местах при-
шло до борби мідни поліцію и комуні-
стами. Непрід особи ранеги.

НІМЕЦІКА

Още позната ствар, же водьоне соци-
алістів є самі жінки, котрим стало лем
до пенежох. Так у Німеції, кед були
социалісти на влади опільчали державну
касу. Водьоне им були браца Бармат, як-
дні котри походзя зос Русі. Тоти дзвіні
зос каси державні 25 міліони златих
маркох без п'якей гарантії. Герва новина
приношуєже социалістичка влада опіль-
чала державу гаш за 2 міліарди маркох
у злату. Прето нам и зехко розумиц,
чом немецки народ так буде и страда.

БУЛГАРСКА

Прешлого тижня забити у Софії у ба-

